



Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

24 päivänä tammikuuta 2012*

Sosiaalipolitiikka — Direktiivi 2003/88/EY — 7 artikla — Oikeus palkalliseen vuosilomaan — Kansallisessa lainsäädännössä säädetty edellytys oikeuden saamiseksi — Työntekijän poissaolo — Poissaolon luonteen perusteella määritetty loma-oikeuden pituus — Direktiivin 2003/88 kanssa ristiriidassa oleva kansallinen säännöstö — Kansallisen tuomioistuimen rooli

Asiassa C-282/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour de cassation (Ranska) on esittänyt 2.6.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.6.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Maribel Dominguez

vastaan

Centre informatique du Centre Ouest Atlantique ja

Préfet de la région Centre,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts ja U. Lohmus sekä tuomarit A. Rosas, E. Levits (esittelevä tuomari), A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.5.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Maribel Dominguez, edustajinaan avocat H. Masse-Dessen ja avocat V. Lokiec,
- Centre informatique du Centre Ouest Atlantique, edustajanaan avocat D. Célice,
- Ranskan hallitus, asiamiehinnään G. de Bergues, A. Czubinski ja N. Rouam,
- Tanskan hallitus, asiamiehenään S. Juul Jørgensen,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. Wissels ja M. Noort,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. van Beek ja M. Van Hoof,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.9.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY (EUVL L 299, s. 9) 7 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Maribel Dominguez ja vastaajana hänen työnantajansa Centre Informatique du Centre Ouest Atlantique (jäljempänä CICOA) ja joka koskee Dominguezin pyyntöä saada pitää palkallinen vuosiloma, jota hän ei ole ottanut vuoden 2005 marraskuun ja vuoden 2007 tammikuun välisellä ajalla tapaturman perusteella määrätyn työnteon keskeytymisen vuoksi, ja toissijaisesti vahingonkorvausta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

- 3 Direktiivin 2003/83 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tarkoitus ja soveltamisala

1. Tässä direktiivissä vahvistetaan turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset työajan järjestämistä varten.

2. Tämä direktiivi koskee:

a) – – [vuosiloman vähimmäisaikaa] – –

– –”

- 4 Direktiivin 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Vuosiloma

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

2. Palkallisen vuosiloman vähimmäisaikaa ei saa korvata rahalla, paitsi kun työsuhde päättyy.”

- 5 Kyseisen direktiivin 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Suotuisimmat määräykset

Tämä direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen soveltaa tai ottaa käyttöön lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, jotka ovat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen kannalta suotuisampia, eikä oikeuteen edistää tai sallia sellaisten työehtosopimusten tai työmarkkinaosapuolten välisten sopimusten soveltamista, jotka ovat työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemisen kannalta suotuisampia.”

- 6 Direktiivin 2003/88 17 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat poiketa tämän direktiivin tietyistä säännöksistä. Kyseisen direktiivin 7 artiklasta ei sallita poikkeamista.

Kansallinen säännöstö

- 7 Työoikeuskoodeksin (code du travail) L. 223-2 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Työntekijällä, joka viitevuoden aikana osoittaa olleensa saman työnantajan palveluksessa ajan, joka vastaa vähintään yhtä tosiasiallista työskentelykuukautta, on oikeus lomaan, jonka pituus on kaksi ja puoli työpäivää työskentelykuukautta kohden niin, että myönnettävän loman kokonaiskesto ei ylitä 30:tä työpäivää.”

- 8 Kyseisen työoikeuskoodeksin L. 223-4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Loman pituutta määritettäessä tosiasialliseen työskentelykuukauteen rinnastettavia ovat neljää viikkoa tai 24:ää päivää vastaavat työskentelykaudet. Palkalliset loma-ajat, – – korvaavat lepoajat, – – raskaana olevien naisten lepoajat, työajan lyhennyksenä saadut lepopäivät ja enintään yhden vuoden keskeytymättömät kaudet, joiden aikana työ sopimuksen soveltaminen keskeytyy työtapaturman tai ammattitaudin johdosta, katsotaan tosiasiallisiksi työskentelykausiksi – –.”

- 9 Sosiaaliturvalaitosten henkilöstöön sovellettavan kansallisen työehtosopimuksen liitteenä olevan malliohjesäännön XIV §:n 4 momentissa määrätään seuraavaa:

”Oikeutta vuosilomaan ei ole vuonna, johon kohdistuvat sairaudesta tai pitkäaikaisesta sairaudesta aiheutuneet poissaolot, jotka ovat johtaneet vähintään 12 kuukauden yhtäjaksoiseen työn keskeytymiseen – –; oikeus vuosilomaan syntyy uudelleen työhönpaluupäivänä, jolloin loman pituus vahvistetaan suhteessa tosiasialliseen työskentelyaikaan, josta ei vielä ole myönnetty vuosilomaa.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 10 Dominguez, joka on vuodesta 1987 lähtien työskennellyt CICOAn palveluksessa, kuuluu sosiaaliturvalaitosten henkilöstöön sovellettavan kansallisen työehtosopimuksen soveltamisalaan. Hänen kotinsa ja työpaikkansa välillä sattuneen työmatkatapaturman johdosta hän joutui sairauslomalle ajaksi 3.11.2005–7.1.2007.
- 11 Dominguez saattoi asian ensin työtuomioistuimen ja sitten Cour d’appel de Limogen (Limogen muutoksenhakutuomioistuin) käsiteltäväksi saadakseen 22,5 palkallista vuosilomapäivää tältä ajalta tai toissijaisesti vastaavan korvauksen.

- 12 Koska kyseiset tuomioistuimet hylkäsivät työntekijän vaatimukset, Dominguez teki kassaatiovalituksen. Hän väittää, että työmatkatapaturma on työtapaturma ja että siihen sovelletaan samaa järjestelmää kuin työtapaturmaan. Työoikeuskoodeksin L. 223-4 §:n mukaisesti työmatkatapaturmasta johtuva työsopimuksen soveltamisen keskeytyminen on siis rinnastettava tosiasialliseen työskentelyaikaan hänen palkallisten lomiansa laskemiseksi.
- 13 Cour de cassationilla on direktiivin 2003/88 7 artiklaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella epäilyksiä asiassa keskeisten kansallisten säännösten yhteensoveltuvuudesta kyseisen artiklan kanssa.
- 14 Näin ollen Cour de cassation on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko direktiivin 2003/88 – – 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisille säännöksille tai käytännöille, joiden mukaan palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden edellytyksenä on vähintään kymmenen päivän (tai yhden kuukauden) tosiasiallinen työskentely viitekaudella?
- 2) Jos vastaus edelliseen kysymykseen on myönteinen, onko kansallisen tuomioistuimen, jonka ratkaistavana on yksityisten välinen riita, jätettävä direktiivin 2003/88 – – 7 artiklan nojalla, jossa vahvistetaan erityinen velvollisuus työnantajalle antamalla oikeus palkalliseen lomaan työntekijälle, joka on poissa työstä terveydellisistä syistä vähintään yhden vuoden, soveltamatta sellaista vastakkaista kansallista säännöstä, jonka mukaan palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden edellytyksenä on vähintään kymmenen päivän tosiasiallinen työskentely viitevuoden aikana?
- 3) Siltä osin kuin direktiivin 2003/88 – – 7 artiklassa ei tehdä eroa työntekijöiden välillä sen mukaan, johtuuko heidän poissaolonsa työstä viitekaudella työtapaturmasta, ammattitaudista, työmatkatapaturmasta vai työstä johtumattomasta sairaudesta, onko työntekijöillä kyseisen artiklan nojalla oikeus palkalliseen lomaan, jonka pituus on sama riippumatta heidän terveydellisistä syistään johtuvan poissaolonsa alkuperästä, vai täytyykö kyseistä artiklaa tulkita niin, että se ei ole esteenä sille, että palkallisen loman pituus voi olla erilainen työntekijän poissaolon syyn perusteella, koska kansallisessa laissa säädetään tietyin edellytyksin direktiivissä [2003/88] säädettyä vähintään neljän viikon lomaa pidemmästä palkallisesta vuosilomasta?”

Ensimmäinen kysymys

- 15 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähtökohtaisesti, onko direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisille säännöksille tai käytännöille, joiden mukaan palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden edellytyksenä on vähintään kymmenen päivän tai yhden kuukauden tosiasiallinen työskentely viitekauden aikana.
- 16 Tästä on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jokaisen työntekijän oikeutta palkalliseen vuosilomaan on pidettävä unionin sosiaali-oikeuden periaatteena, jolla on erityinen merkitys ja josta ei voida poiketa ja jonka toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat panna täytäntöön ainoastaan tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 23.11.1993 annetussa neuvoston direktiivissä 93/104/EY (EYVL L 307, s. 18) itsessään nimenomaisesti ilmaistuissa rajoissa; kyseinen direktiivi kodifioitiin direktiivillä 2003/88 (ks. asia C-173/99, BECTU, tuomio 26.6.2001, Kok., s. I-4881, 43 kohta; yhdistetyt asiat C-350/06 ja C-520/06, Schultz-Hoff ym., tuomio 20.1.2009, Kok., s. I-179, 22 kohta ja asia C-214/10, KHS, tuomio 22.11.2011, 23 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

- 17 Direktiiviä 93/104 on näin ollen tulkittava siten, että siinä estetään jäsenvaltioita rajoittamasta yksipuolisesti kaikille työntekijöille myönnettyä palkallista vuosilomaa koskevaa oikeutta siten, että jäsenvaltiot soveltavat kyseisen oikeuden syntymistä koskevaa sellaista edellytystä, jonka vuoksi tietyt työntekijät jäävät mainitun oikeuden ulkopuolelle (em. asia BECTU, tuomion 52 kohta).
- 18 Jäsenvaltiot voivat tosin kansallisessa lainsäädännössään säätää palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden käyttämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä edellytyksistä, mutta ne eivät voi kuitenkaan asettaa minkäänlaisia edellytyksiä kyseisen oikeuden syntymiselle (em. yhdistetyt asiat Schultz-Hoff ym., tuomion 46 kohta).
- 19 Direktiivin 93/104, joka on kodifioitu direktiivillä 2003/88, säännösten täytäntöönpanon edellyttämiin yksityiskohtaisiin täytäntöönpano- ja soveltamissäännöksiin voi siten sisältyä tiettyjä eroja palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden käyttämiseen liittyvien edellytysten osalta, mutta kyseisessä direktiivissä ei sallita sitä, että jäsenvaltiot estäisivät kaikille työntekijöille nimenomaisesti myönnetyn oikeuden syntymisen (em. asia BECTU, tuomion 55 kohta ja em. yhdistetyt asiat Schultz-Hoff ym., tuomion 47 kohta).
- 20 Koska direktiivissä 2003/88 ei myöskään eroteta millään tavoin työntekijöitä, jotka ovat poissa työstä sairauslomana vuoksi viitekauden aikana, työntekijöistä, jotka ovat tosiasiallisesti työskennelleet kyseisenä aikana (ks. em. yhdistetyt asiat Schultz-Hoff ym., tuomion 40 kohta), tästä seuraa, että kun on kyse asianmukaisesti määrätystä sairauslomasta, jäsenvaltio ei voi asettaa palkallista vuosilomaa koskevalle oikeudelle, joka kyseisen direktiivin mukaan kuuluu kaikille työntekijöille, edellytystä, jonka mukaan työntekijän on ollut tosiasiallisesti työskenneltävä kyseisen valtion määräämän viitekauden aikana (em. yhdistetyt asiat Schultz-Hoff ym., tuomion 41 kohta).
- 21 Edellä todetusta seuraa, että direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisille säännöksille tai käytännöille, joiden mukaan palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden edellytyksenä on vähintään kymmenen päivän tai yhden kuukauden tosiasiallinen työskentely viitekauden aikana.

Toinen kysymys

- 22 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähtökohtaisesti, onko direktiivin 2003/88 7 artiklaa tulkittava siten, että yksityisten oikeussubjektien välisessä oikeusriidassa on sivuutettava kyseisen 7 artiklan kanssa ristiriidassa oleva kansallinen säännös, jonka mukaan palkallista vuosilomaa koskeva oikeus riippuu viitekauteen sisältyvästä vähimmästä vaaditusta tosiasiallisesta työskentelykaudesta.
- 23 Aluksi on todettava, että kysymys siitä, onko kansallisen oikeuden säännös jätettävä soveltamatta siltä osin kuin se on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, tulee esiin vain, jos tätä säännöstä ei ole mahdollista tulkita unionin oikeuden mukaisesti.
- 24 Kun kansalliset tuomioistuimet soveltavat kansallista lainsäädäntöä, niiden on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle kyseisen direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta sillä tarkoitettu tulos saavutettaisiin ja siten noudatettaisiin SEUT 288 artiklan kolmatta kohtaa. Tämä velvollisuus tulkita kansallista oikeutta yhdenmukaisesti direktiivin kanssa on nimittäin erottamaton osa EUT-sopimuksella luotua järjestelmää, sillä näin kansalliset tuomioistuimet voivat toimivaltansa rajoissa varmistaa unionin oikeuden täyden tehokkuuden, kun ne ratkaisevat käsiteltäväkseen saatettuja asioita (ks. mm. yhdistetyt asiat C-397/01–C-403/01, Pfeiffer ym., tuomio 5.10.2004, Kok., s. I-8835, 114 kohta; yhdistetyt asiat C-378/07–C-380/07, Angelidaki ym., tuomio 23.4.2009, Kok., s. I-3071, 197 ja 198 kohta ja asia C-555/07, Küçükdeveci, tuomio 19.1.2010, Kok., s. I-365, 48 kohta).

- 25 Tällä kansallisen oikeuden direktiivin mukaista tulkintaa koskevalla periaatteella on tosin tietyt rajat. Kansallisen tuomioistuimen velvollisuutta tukeutua direktiivin sisältöön, kun se tulkitsee ja soveltaa asiaan liittyviä kansallisen oikeuden säännöksiä, rajoittavat yleiset oikeusperiaatteet, eikä se voi olla perustana kansallisen oikeuden *contra legem* -tulkinnalle (ks. asia C-268/06, *Impact*, tuomio 15.4.2008, Kok., s. I-2483, 100 kohta ja em. yhdistetyt asiat *Angelidaki ym.*, tuomion 199 kohta).
- 26 Pääasiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sanoo törmänneensä tällaiseen rajaan. Sen mukaan työoikeuskoodeksin L. 223-2 §:n 1 momenttia, jossa säädetään, että edellytyksenä palkallista vuosilomaa koskevalle oikeudelle on vähintään yhden kuukauden tosiasiallinen työskentely viitekautena, ei voida tulkita direktiivin 2003/88 7 artiklan mukaisesti.
- 27 Tästä on muistutettava, että yhdenmukaisen tulkinnan periaate edellyttää lisäksi, että kansalliset tuomioistuimet tekevät toimivaltansa rajoissa kaiken mahdollisen ottamalla huomioon kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintatapoja taatakseen kyseessä olevan direktiivin täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun, joka on direktiivillä tavoitellun päämäärän mukainen (ks. asia C-212/04, *Adeneler ym.*, tuomio 4.7.2006, Kok., s. I-6057, 111 kohta ja em. yhdistetyt asiat *Angelidaki ym.*, tuomion 200 kohta).
- 28 Työoikeuskoodeksin L. 223-4 §, jonka mukaan tietyt poissaolojaksot työstä eivät täytä viitekauteen sisältyvän tosiasiallisen työskentelyn vaatimusta, on erottamaton osa kansallista oikeutta, joka kansallisten tuomioistuinten on pääasiassa otettava huomioon.
- 29 Jos nimittäin kansallinen tuomioistuin tulkitsee työoikeuskoodeksin L. 223-4 §:ää niin, että työmatkatapaturmasta johtuva poissaolojakso on rinnastettava työtaturmasta johtuvaan poissaolojaksoon, jotta direktiivin 2003/88 7 artiklalla olisi täysi oikeusvaikutus, kyseinen tuomioistuin ei törmää työoikeuskoodeksin L. 223-2 §:n direktiivin mukaisen tulkinnan rajaan, joka on tuotu esiin tämän tuomion 26 kohdassa.
- 30 On täsmennettävä, että direktiivin 2003/88 7 artiklassa ei tehdä eroa sairausloman vuoksi viitekaudella poissaolleiden työntekijöiden ja niiden työntekijöiden välillä, jotka ovat tosiasiallisesti työskennelleet tänä ajanjaksona (ks. tämän tuomion 20 kohta). Näin ollen jäsenvaltio ei voi tehdä terveydellisistä syistä viitekauden aikana poissa olleen työntekijän oikeutta palkalliseen vuosilomaan riippuvaiseksi velvollisuudesta työskennellä tosiasiallisesti tänä samana kautena. Direktiivin 2003/88 7 artiklan mukaan jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon pituisen palkallisen vuosiloman riippumatta siitä, onko hän sairauslomalla kyseisenä viitekautena työtaturman tai muualla tapahtuneen tapaturman vuoksi taikka minkäläisen tahansa tai mistä tahansa johtuvan sairauden vuoksi.
- 31 Edellä todetusta seuraa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, voiko se ottamalla huomioon kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan, erityisesti työoikeuskoodeksin L. 223.4 §:n, ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintamenetelmiä taatakseen direktiivin 2003/88 täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun, joka on direktiivillä tavoitellun päämäärän mukainen, tulkita tätä lainsäädäntöä niin, että työntekijän poissaolo työstä työmatkatapaturman vuoksi voidaan rinnastaa johonkin työoikeuskoodeksin kyseisessä pykälässä mainituista esimerkkitaapauksista.
- 32 Jos tällainen tulkinta ei ole mahdollinen, on tutkittava, onko direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohdalla välitön oikeusvaikutus ja voiko Dominguez mahdollisesti vedota siihen pääasian vastaajia ja erityisesti työnantajaansa CICOAa vastaan näiden oikeudellisen luonteen perusteella.
- 33 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan aina, kun direktiivin säännökset ovat sisältönsä osalta ehdottomia ja riittävän täsmällisiä, yksityiset oikeussubjektit voivat kansallisissa tuomioistuimissa vedota niihin jäsenvaltiota vastaan, jos jäsenvaltio ei ole saattanut direktiiviä osaksi kansallista oikeusjärjestystä määräajassa tai jos direktiivi on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä virheellisesti (ks. mm. em. yhdistetyt asiat *Pfeiffer ym.*, tuomion 103 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 34 Direktiivin 2003/88 7 artikla täyttää nämä edellytykset, koska siinä yksiselitteisesti asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus saavuttaa tietty tulos eikä säännökseen liity mitään ehtoja siinä olevan säännön soveltamiseksi, eli sille, että kaikkien työntekijöiden on saatava vähintään neljän viikon mittainen palkallinen vuosiloma.
- 35 Vaikka direktiivin 2003/88 7 artiklassa jätetäänkin jäsenvaltioille tiettyä harkintavaltaa siinä säädetyn palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden saamista ja myöntämistä koskevien edellytysten vahvistamisessa, tämä seikka ei horjuta kyseisessä artiklassa säädetyn velvollisuuden täsmällistä ja ehdotonta luonnetta. Tässä suhteessa on huomattava, että direktiivin 2003/88 7 artikla ei kuulu kyseisen direktiivin niihin säännöksiin, joista sen 17 artiklan nojalla voidaan poiketa. Näin ollen on mahdollista määrittää suojelun vähimmäistaso, joka jäsenvaltioiden on kyseisen 7 artiklan perusteella joka tapauksessa pantava täytäntöön (ks. analogisesti em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 105 kohta).
- 36 Koska direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohta täyttää edellytykset välittömän oikeusvaikutuksen saamiseksi, on lisäksi todettava, että CICOA, joka on toinen pääasian vastaajista ja Dominguezin työnantaja, on sosiaaliturva-alalla toimiva laitos.
- 37 Pitää tosin paikkansa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä ei sellaisenaan voida luoda velvoitteita yksityiselle oikeussubjektille eikä siihen näin ollen sellaisenaan voida vedota tällaista henkilöä vastaan (ks. mm. asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994, Kok., s. I-3325, Kok. Ep. XVI, s. I-1; asia C-192/94, El Corte Inglés, tuomio 7.3.1996, Kok., s. I-1281, 15 kohta; em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 108 kohta ja em. asia Küçükdeveci, tuomion 46 kohta).
- 38 On kuitenkin muistutettava, että silloin, kun yksityiset oikeussubjektit voivat vedota direktiiviin yksityisen oikeussubjektin sijaan valtiota vastaan, he voivat tehdä tämän riippumatta siitä, toimiiko valtio työnantajana vai viranomaisena. Molemmissa tapauksissa on tarpeen välttää tilanne, jossa valtio voisi hyötyä siitä, ettei se ole noudattanut unionin oikeutta (ks. mm. asia 152/84, Marshall, tuomio 26.2.1986, Kok., s. 723, Kok. Ep. VIII, s. 457, 49 kohta; asia C-188/89, Foster ym., tuomio 12.7.1990, Kok., s. I-3313, 17 kohta ja asia C-343/98, Collino ja Chiappero, tuomio 14.9.2000, Kok., s. I-6659, 22 kohta).
- 39 Laitos, joka oikeudellisesta muodostaan riippumatta on viranomaisen toimenpiteen nojalla ja tämän valvonnan alaisuudessa velvollinen tuottamaan yleishyödyllisiä palveluja ja jolla tätä varten on erityisiä toimivaltuuksia, jotka poikkeavat yksityisten oikeussubjektien välisiin suhteisiin sovellettavista oikeussäännöksistä, kuuluu sellaisten kokonaisuuksien joukkoon, joita vastaan voidaan vedota sellaisiin direktiivin säännöksiin, joilla voi olla välittömiä oikeusvaikutuksia (ks. mm. em. asia Foster ym., tuomion 20 kohta; em. asia Collino ja Chiappero, tuomion 23 kohta ja asia C-356/05, Farrell, tuomio 19.4.2007, Kok., s. I-3067, 40 kohta).
- 40 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on siis tarkastaa, voidaanko direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohtaan vedota CICOAa vastaan.
- 41 Jos näin voidaan tehdä, direktiivin 2003/88 7 artiklan seurauksena kansallisen tuomioistuimen olisi jätettävä soveltamatta kaikkia sen kanssa ristiriidassa olevia kansallisia säännöksiä, koska se täyttää välittömän oikeusvaikutuksen edellytykset.
- 42 Jos näin ei ole, on muistutettava, että edes sellaista direktiivin säännöstä, joka on selkeä, täsmällinen ja ehdoton ja jolla pyritään myöntämään yksityisille oikeussubjekteille oikeuksia ja asettamaan heille velvollisuuksia, ei voida soveltaa sellaisenaan yksityisten oikeussubjektien välisessä oikeudenkäynnissä (ks. em. yhdistetyt asiat Pfeiffer ym., tuomion 109 kohta).

- 43 Tällaisessa tilanteessa asianosainen, jonka oikeuksia on loukattu sen vuoksi, että kansallinen oikeus on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, voi kuitenkin vedota yhdistetyissä asioissa C-6/90 ja C-9/90, Francovich ym., 19.11.1991 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-5357, Kok. Ep. XI, s. I-467) vahvistettuun oikeuskäytäntöön saadakseen korvausta kärsimästään vahingosta.
- 44 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että
- ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, voiko se ottamalla huomioon kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan, erityisesti työoikeuskoodeksin L. 223-4 §:n, ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintamenetelmiä taatakseen direktiivin 2003/88 7 artiklan täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun, joka on direktiivillä tavoitellun päämäärän mukainen, tulkita tätä lainsäädäntöä niin, että työntekijän poissaolo työstä työmatkatapaturman vuoksi voidaan rinnastaa johonkin työoikeuskoodeksin kyseisessä pykälässä mainituista esimerkkitapauksista
 - jos tällainen tulkinta ei ole mahdollinen, kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, voidaanko direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohdan välittömään oikeusvaikutukseen vedota pääasian vastaajia vastaan näiden oikeudellisen luonteen perusteella,
 - jos kansallinen tuomioistuin ei voi saavuttaa direktiivin 2003/88 7 artiklassa säädettyä tulosta, asianosainen, jonka oikeuksia on loukattu, koska kansallinen oikeus on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, voi kuitenkin vedota em. yhdistetyissä asioissa Francovich ym. annettuun tuomioon saadakseen korvauksen kärsimästään vahingosta.

Kolmas kysymys

- 45 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähtökohtaisesti, onko direktiivin 2003/88 7 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännökselle, jossa säädetään sen mukaan, mikä on sairauslomalla olevan työntekijän poissaolon syy, palkallisen vuosiloman kestosta, joka on pidempi tai yhtä pitkä kuin kyseisellä direktiivillä taattu neljän viikon vähimmäisaika.
- 46 Kuten tämän tuomion 30 kohdassa todetaan, direktiivin 2003/88 7 artiklassa ei tehdä eroa asianmukaisesti määrätyllä sairauslomalla olevan työntekijän poissaolon syyn perusteella, koska jokaisella työntekijällä on oikeus vähintään neljän viikon pituiseen palkalliseen vuosilomaan riippumatta siitä, onko hän sairauslomalla työpaikalla tai muualla sattuneen tapaturman vuoksi tai minkälaisen tahansa tai mistä tahansa johtuvan sairauden vuoksi.
- 47 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 178 kohdassa ja Euroopan komissio kirjallisissa huomautuksissaan toteavat, edellisessä kohdassa tehty toteamus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että direktiivi 2003/88 on esteenä kansallisille säännöksille, joissa säädetään oikeudesta palkalliseen vuosilomaan, jonka kesto ylittää neljä viikkoa ja joka myönnetään kyseisessä kansallisessa oikeudessa loman saamiselle ja myöntämiselle vahvistettujen edellytysten mukaisesti.
- 48 Direktiivin 2003/88 1 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan a alakohdan, 7 artiklan 1 kohdan sekä 15 artiklan sanamuodosta ilmenee nimenomaisesti, että direktiivin tarkoituksena on vain vahvistaa työajan järjestämistä varten turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset vaikuttamatta jäsenvaltioiden oikeuteen soveltaa työntekijöiden suojelemisen kannalta suotuisampia kansallisia säännöksiä.
- 49 Jäsenvaltiot voivat siis säätää, että kansallisessa oikeudessa myönnetty oikeus palkalliseen vuosilomaan vaihtelee työntekijän terveydestä johtuvan poissaolon syyn mukaan, sillä edellytyksellä, että sen on aina oltava direktiivin 7 artiklassa säädetyn neljän viikon vähimmäisajan pituinen tai tätä pidempi.

50 Edellä todetusta seuraa, että direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle säännökselle, jossa säädetään sen mukaan, mikä on sairauslomalla olevan työntekijän poissaolon syy, palkallisen vuosiloman kestosta, joka on pidempi tai yhtä pitkä kuin kyseisellä direktiivillä taattu neljän viikon vähimmäisaika.

Oikeudenkäyntikulut

51 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisille säännöksille tai käytännöille, joiden mukaan palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden edellytyksenä on vähintään kymmenen päivän tai yhden kuukauden tosiasiallinen työskentely viitekauden aikana.**
- 2) **Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, voiko se ottamalla huomioon kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan, erityisesti työoikeuskoodeksin L. 223-4 §:n, ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintamenetelmiä taatakseen direktiivin 2003/88 7 artiklan täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun, joka on direktiivillä tavoitellun päämäärän mukainen, tulkita tätä lainsäädäntöä niin, että työntekijän poissaolo työstä työmatkatapaturman vuoksi voidaan rinnastaa johonkin työoikeuskoodeksin kyseisessä pykälässä mainituista esimerkkitaapauksista.**

Jos tällainen tulkinta ei ole mahdollinen, kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, voidaanko direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohdan välittömään oikeusvaikutukseen vedota pääasian vastaajia vastaan näiden oikeudellisen luonteen perusteella.

Jos kansallinen tuomioistuin ei voi saavuttaa direktiivin 2003/88 7 artiklassa säädettyä tulosta, asianosainen, jonka oikeuksia on loukattu, koska kansallinen oikeus on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, voi kuitenkin vedota yhdistetyissä asioissa C-6/90 ja C-9/90, Francovich ym., 19.11.1991 annettuun tuomioon saadakseen korvauksen kärsimästään vahingosta.

- 3) **Direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle säännökselle, jossa säädetään sen mukaan, mikä on sairauslomalla olevan työntekijän poissaolon syy, palkallisen vuosiloman kestosta, joka on pidempi tai yhtä pitkä kuin kyseisellä direktiivillä taattu neljän viikon vähimmäisaika.**

Allekirjoitukset